

Indhold

Udgivernes forord	7
Forord	9
KAPITEL 1	
To forskellige lærepunkter.	13
KAPITEL 2	
Den høje og svære kunst	23
KAPITEL 3	
Kristus som en ny Moses	31
KAPITEL 4	
Sammenblandingens farer.	41
KAPITEL 5	
Den rigtige rækkefølge.	51
KAPITEL 6	
Om at søge de forkerte steder	61
KAPITEL 7	
Kun ved troen.	71
KAPITEL 8	
Ægte omvendelse	81
KAPITEL 9	
Syndens magt.	91
KAPITEL 10	
Kirken: Evangeliets fællesskab	99
KAPITEL 11	
Evangeliske sakramenter: Tro og ikke rituelle gerninger.	105
KAPITEL 12	
Levende ved evangeliet	113
KAPITEL 13	
Evangeliet får det sidste ord	121
APPENDIKS	
Om forskellen mellem lov og evangelium.	131

Udgivernes forord

Bogen »Lov og evangelium« giver dig syn for, hvordan Guds Ord skal forkyndes og virker til frelse, når det gives og modtages rigtigt. Du vil se, at det kun er Gud, der ved sin Helligånd kan virke den rette formidling og modtagelse. Endvidere opdager du, hvor fatalt det er, når Skriften prædikkes bare en smule forkert. Du vil erfare, at du ikke selv bidrager til din frelse på nogen måde; men at Gud har gjort alt, der skal til.

John T. Pless opdeler bogen i 13 kapitler. Hvert kapitel indledes med en eller flere af den tysk-amerikanske teolog C.F.W. Walthers teser, der samler sig under det samme emne. De første kapitler behandler dette, at Skriften, Guds Ord, består af to forskellige slags ord: lov og evangelium. Vigtigheden i at kunne skelne de to fra hinanden fastslås; men denne evne siges kun at være opnåelig ved Helligåndens gerning. Pless giver Helligånden noget at arbejde med hos den enkelte ved at forklare loven og evangeliets funktioner, rækkevidde, rækkefølge og prioritet.

Teserne i resten af kapitlerne rummer udsagn om, hvornår Guds Ord ikke prædikkes eller bruges ret som følge af en sammenblanding eller forkert anvendelse af lov og evangelium. Pless forklarer de forskellige situationer, så det bliver tydeligt, at misopfattelsen af, hvad lov og evangelium er, findes i den enkeltes sind, men også hos forskellige kirkeretninger. Det ligger dybt i vores syndige natur at ville blande lov og evangelium sammen.

Ofte opstår forvirringen mellem lov og evangelium, når et andet teologisk begreb, der har med vores forhold til Gud at gøre, forsøges forstået: synd, bespottelse af Helligånden, retfærdiggørelse og helliggørelse, tro, udvælgelse, vækkelse, omvendelse og sakramenter. Alle disse begreber er med i denne bog. Pless

definerer dem således, at Guds suveræne virke til vores frelse belyses på en befriende måde.

Bogen er relevant for alle, fordi den indfører i vigtige kristne begreber og derigennem kan blive både til opmuntring og advarsel. Walthers teser og bogen som helhed henvender sig i særdeleshed til alle, der står i en forkyndende tjeneste.

Læs Skriften og modtag i tro; for i Ordet er Guds skaberkraft, der skaber, hvad det nævner. »For han talte, og det skete, han befalede, og det stod der,« Sl. 33,9.

Forord

Det er nu mere end hundrede år siden, dr. C.F.W. Walther (1811-1887) holdt en række aftenforelæsninger for studenterne på Concordia Seminary i St. Louis, Missouri om, hvordan man på rette vis skal skelne mellem lov og evangelium. Selv om de kulturelle omstændigheder har ændret sig dramatisk siden da, er sandheden i Walthers ord stadig den samme. I sin samtid oplevede Walther, at denne sandhed var truet fra mange sider – fra den romersk-katolske kirke, fra rationalismen og pietismen og en mangfoldighed af sekter. I vor tid med dens pluralistiske religiøsitet er udfordringen blot så meget større. Økumeniske kompromisser har udvisket de læremæssige skel så meget, at man selv i nogle lutherske kredse har svært ved at fastholde det centrale dogme om retfærdiggørelse ved troen alene. Det ser man blandt andet i den fælleserklæring om retfærdiggørelseslæren, som den katolske kirke og Det lutherske Verdensforbund udsendte i 1999 – en erklæring, hvor lutheranerne gav køb på det hele, mens katolikkerne kunne holde fast ved alt deres. En mangfoldighed af tværkirkelige bevægelser og bøger fanger i dag mange menneskers opmærksomhed blandt det lutherske lægfolk. De såkaldte *Promise Keepers*, »Hvad ville Jesus gøre?«, *Jabez' bøn* og *The Purpose-Driven Life* er nogle af de fremtrædende eksempler på, at de reformerte dogmers ulv sniger sig ind i den lutherske hjord i fåreklæderne: bibelske principper for livet.

Vi lever i en kultur i forfald, hvor godt kaldes ondt, og ondt kaldes godt. Ægteskabet er under voldsomt angreb, mens homoseksualitet nærmest berømmes som en fuldt ud ligeværdig samlivsform. Personlig og offentlig integritet er snart en by i Rusland. Grundlæggende moralske antagelser drages i tvivl eller

afvises slet og ret i tolerancens og mangfoldighedens navn. I en tid som denne står den kristne over for en dobbelt fristelse. På den ene side er kirken under voldsomt pres for at rette ind efter tidsånden. Det fører til bestræbelser på at omdefinere Guds lov og gøre de grænser, den sætter, flydende. Guds bud opfattes i stigende grad som generelle principper og ikke som Guds ord, der overbeviser om synd og fordømmer synden. På den anden side er den kristne fristet til at søge tilflugt i moraliteten. Man opfatter det som kirkens hovedopgave at frembringe en modkultur til denne verden, en kultur der bygger på de bibelske værdier. Evangeliet stilles på denne måde i lovens tjeneste. Det bliver et middel til at fremelske moralitet frem for et ord fra Gud, der for Jesu skyld tilsiger mennesker syndernes forladelse.

Den eneste forandring, loven kan udvirke, er døden. Loven irettesætter ikke bare. Den dræber. Den sætter bom for enhver vej, som synderen kunne bruge til et fortvivlet forsøg på at undslippe Gud. Der, hvor loven ikke finder sin opfyldelse i Kristus (se Rom 10,4), vil den uvægerligt føre til enten stolthed eller fortvivlelse. Et sådant misbrug af loven i forkyndelse eller vidnesbyrd fører til det, Luther kalder en »tyrkeretro«. I en prædiken fra 1532 over Galaterbrevet 3,23-24 siger Luther således:

Derfor er deres tro alene en tyrkeretro, en tro, der drejer sig om lovgerninger. Når den ser bedst ud, drejer denne tro sig om dette: Du skal ikke stjæle, ikke slå ihjel. De anlægger den holdning, at loven er opfyldt, når bare en mand ikke slår ihjel med sine næver, ikke stjæler andres ejendom osv. De tror, kort sagt, at denne form for ydre retfærdighed også er retfærdighed i Guds øjne. Men det er forkert og falsk lære, selv om de gerninger, der gøres, i sig selv er gode og befalede af Gud.¹

Kun evangeliet har kraft til at tilgive synder og levendegøre det hjerte, der er dødt for Gud. Derfor insisterede Walther også på, at evangeliet altid skal være det fremtrædende i den kristne forkyndelse og det kristne vidnesbyrd.

I denne bog skal vi beskæftige os med Walthers femogtyve teser om den rette skelnen mellem lov og evangelium. Vi vil samle teserne under tretten overskrifter og analysere deres betydning både ved hjælp af Walthers egne forklaringer til teserne og ved hjælp af udtalelser fra Luther og nogle nyere lutherske tænkere. Læsere kan få udbytte af at studere denne bog sammen med Walthers *The Proper Distinction between Law and Gospel*, som der flittigt vil blive refereret til. Efter hvert kapitel finder man spørgsmål til personlig eftertanke eller til diskussion i en gruppe.

Denne bog er på mange måder frugten af mit arbejde som præst blandt studerende på Valparaiso University (1979-1983) og University of Minnesota (1983-2000). Mit nuværende kald som underviser for kommende præster ved Concordia Theological Seminary i Ft. Wayne, Indiana, har yderligere bekræftet mig i nødvendigheden af at skelne mellem lov og evangelium, som Walther gør det. Jeg skylder mine studenter – både tidligere og nuværende – stor tak, for uden deres skarpsindige spørgsmål og observationer var denne bog ikke blevet til noget. Jeg står i særlig stor gæld til de gode mennesker ved Zion Lutheran Church i Ft. Wayne, Indiana, som sammen med mig har gennemgået og diskuteret bogens kapitler ved en bibelstudiekreds i efterår og vinter 2003-2004. Endelig vil jeg gerne tilegne mine forældre denne bog, for det var fra dem, jeg først hørte Guds lov og evangelium.

John T. Pless, Epiphany 2004

Noter

1. *Martin Luther: Skrifter i udvalg*, bd. 6: *Troen og livet* (Credo, 1992), s. 41-42 (i Luthers prædiken: »Om forskellen mellem lov og evangelium«, oversat af Beate Højlund). Den sidste del af det citerede er tilsyneladende udeladt i den danske oversættelse og derfor her oversat fra engelsk. Hele den danske oversættelse er gengivet i bogens appendiks.

KAPITEL 1

To forskellige lærepunkter

Det læremæssige indhold af hele Den hellige Skrift, både Det gamle og Det nye Testamente, består af to læresætninger, der adskiller sig helt grundlæggende fra hinanden, nemlig læren om loven og læren om evangeliet. – C.F.W. Walther (Tese I [Walther,6])

Den sande erkendelse af forskellen mellem loven og evangeliet er ikke kun et herligt lys, der åbenbarer den rette forståelse af hele Den hellige Skrift. Nej, uden denne erkendelse er og forbliver Skriften ganske enkelt en lukket bog. – C.F.W. Walther (Tese IV [Walther, 60])

Kristendommens kritikere har længe forsøgt at bringe troen i vanry ved at finde forskelle mellem de forskellige bibelske forfattere. Samtidig har de imidlertid formået at overse den helt afgørende forskel, som Walther gør opmærksom på i sin første tese. Gud taler til os på to fundamentalt forskellige måder. Han taler først det lovens ord, der er ladet med vrede, og som truer syndere med guddommelig straf og bringer død og fordømmelse. Dernæst taler han evangeliets ord, der lover synderen ufortjent nåde, tilsiger os syndernes forladelse og bringer liv og frelse. Forskellen mellem disse to ord fra Gud udtrykkes kort og klart i Romerbrevets 3. kapitel, hvor Paulus skriver:

For af lovgerninger bliver intet menneske retfærdigt over for ham; det, der kommer ved loven, er jo syndserkendelse. Men nu er Guds retfærdighed åbenbaret uden lov, bevidnet af loven og profeterne, Guds retfærdighed ved tro på Jesus Kristus for alle, som tror. Der er ingen forskel; for alle har syndet og har mistet herligheden fra Gud, og ufortjent gøres de retfærdige af hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus. Ham gjorde Gud ved hans blod til et sonoffer ved troen. (Rom 3,20-25a)

Evangeliets rene, uforfalskede budskab hviler på skellet mellem lov og evangelium. Som James Nestigen siger:

Når der ikke skelnes korrekt mellem lov og evangelium, undergraves begge dele. Adskilt fra loven bliver evangeliet opslugt af en tolerancens ideologi, der reducerer nåden til en form for ligegyldighed. Adskilt fra evangeliet bliver loven et umætteligt krav, der hamrer løs på samvittigheden og ender med at nedbryde mennesket fuldstændigt.

Hvis der derimod skelnes korrekt mellem lov og evangelium, så grundfæstes begge dele. Lovens totale krav kan prædikkes, så loven viser os, hvordan vi bør indrette os, og ved Helligåndens gerning driver os til Kristus. Evangeliet kan forkyndes rent, så vi modtager syndernes tilgivelse og befrielse fra dødens og Djævelens magt under vores korsfæstede og opstandne Herres vinger.¹

For at skelne mellem lov og evangelium må man imidlertid vide, hvori forskellen består.

Walther ser lov og evangelium adskille sig fra hinanden på seks måder. For det første adskiller loven sig fra evangeliet ved måden, hvorpå den åbenbares. Loven står skrevet i menneskets

hjerter, og selv om bevidstheden om loven sløves af synden, bliver samvittigheden ved at vidne om dens sandhed (Rom 2,14-15). »De ti bud blev givet med det ene formål kraftigt at fremhæve den oprindelige lovs falmede bogstaver i menneskers hjerter« (Walther, 8). Derfor er ikke-kristne religioners moralske forskrifter i alt væsentligt mage til dem, vi finder i Bibelen. Så forholder det sig helt anderledes med evangeliet. Evangeliet kan aldrig erkendes ud fra samvittigheden. Det er ikke et budskab, der kommer fra hjertet; det kommer udefra. Det kommer fra Kristus og fra ham alene. »Alle religioner indeholder dele af loven. Nogle hedninger er ved deres kendskab til loven nået så langt, at de har erkendt nødvendigheden af en indre, sjælelig udrensning, en renselse af menneskets tanker og længsler. Af evangeliet finder man imidlertid ikke så meget som en stavelse andre steder end i kristendommen« (Walther, 8). Mange religiøse retninger anerkender, at mennesket er adskilt fra Gud og har behov for renselse og forsoning med det guddommelige, men kun kristendommen lærer, at Gud selv har grebet ind for at retfærdiggøre de ugudelige.

For det andet adskiller loven sig indholdsmæssigt fra evangeliet. Loven kan kun stille krav. Den fortæller os, hvad vi skal gøre, men den er ude af stand til at løskøbe os fra dens egne krav (Gal 3,12-14). Loven forholder sig til vores gerninger og viser os, at selv de bedste af disse er besmittede af vores synd og ikke formår at frelse os. Evangeliet indeholder ingen krav, men er slet og ret Guds gave af nåde og sandhed i Kristus. Evangeliet fortæller os intet om menneskets stræben efter at retfærdiggøre sig selv, men fortæller os alt om Guds ufortjente nåde mod syndere. »Loven fortæller os, hvad vi bør gøre. Det får vi intet at vide om i evangeliet. Evangeliet åbenbarer os tværtimod kun, hvad Gud gør. Lovens ord vedrører vores gerninger; evangeliet vedrører Guds store gerninger« (Walther, 9).

For det tredje adskiller loven og evangeliet sig fra hinanden ved de løfter, de hver især giver. Loven lover stor belønning til

den, der holder loven. Tænk et øjeblik på, hvordan verden ville se ud, hvis alle mennesker overholdt de ti bud til punkt og prikke. Forestil dig et univers, hvor alle frygtede og elskede og stoled på Gud, og hvor vi elskede vores næste så selvopofrende, at der slet ikke fandtes mord, utroskab, tyveri, løgn eller begær. Det ville i sandhed være paradys på jord. Det er, hvad loven stiller os i udsigt – hvis altså vi overholder dens bud. Overhold loven, og du skal leve, siger Den hellige Skrift (3 Mos 18,5. Luk 10,25-28). Evangeliets løfte, derimod, indeholder ingen krav eller betingelser. Det er et ord fra Gud, som hverken forfører eller manipulerer, men simpelthen giver og tildeler, hvad det lover, nemlig syndernes tilgivelse. Luther definerede evangeliet som »en forkyndelse af Guds inkarnerede Søn, der gives til os, uden nogen fortjenstfuld medvirken fra vores side, til frelse og til fred. Det er frelsens ord, nådens ord, trøstens ord, glædens ord, det er brudgommens og brudens stemme, et godt budskab, et fredens budskab.«² Det er dette ord, kirken skal forkynde for alverden (Mark 16,15-16). Det er budskabet om, at frelsen ikke er noget, vi gør os fortjent til, men noget, vi modtager af Guds nåde ved troen alene (Ef 2,8-9). Evangeliet er et ord, der lover velsignelse til de forbandede, retfærdighed til de uretfærdige og liv til de døde.

For det fjerde adskiller loven og evangeliet sig, hvad trusler angår. Walther siger det helt enkelt: »Evangeliet indeholder slet ingen trusler, men kun trøsteord. Hvor som helst i Skriften man støder på en trussel, kan man trygt regne med, at dette skriftsted taler om loven« (Walther, 11). Loven truer synderen med straf og udtaler en forbandelse over enhver, som ikke formår at opfylde dens krav (5 Mos 27,26). Evangeliet forkynder tilgivelse for den, der knuses af lovens trussel, fordi Kristus er trådt ind i verden for at frelse den uretfærdige (1 Tim 1,15).

For det femte er loven og evangeliet forskellige i deres virkning. Walther opsummerer lovens trefoldige virkning på denne måde: (1) Loven stiller krav, men gør det ikke muligt at adlyde. (2) Den

kaster mennesker ud i fortvivelse, fordi den identificerer sygdommen, men ikke anviser nogen kur. (3) Den udvirker sønderknuselse ved at skræmme samvittigheden uden at tilbyde nogen trøst. Walther lægger sig med sine ord tæt op ad den tidlige lutherske salmedigter Paul Speratus, som udtrykte Bibelens lære om lovens dødelige virkning i følgende vers:

Hvad Gud krævede i sin lov,
 og ingen kunne give ham,
 vakte vrede og fortræd
 over mennesket, den stivnakkede synder.
 Vores kød har ikke de rene længsler,
 som lovens ånd kræver.
 I os selv er vi fortabte.
 Det var en falsk, forførende drøm,
 at Gud havde givet sin lov,
 for at syndere kunne frelse sig selv
 og vinde himlen med deres gerninger.
 Loven er kun et afslørende spejl,
 der bringer den medfødte synd frem i lyset,
 som lurker i vort indre.³

I USA har man offentligt debatteret, hvorvidt de ti bud skal have lov at hænge på væggen i retssale og klasseværelser. Velmenende mennesker har argumenteret for, at opslag med de ti bud har en positiv virkning på den offentlige moral. Men Skriften lærer os faktisk, at loven gør det hele meget værre og ikke bedre. Viden om loven øger ikke vores evne til at holde den. Loven afslører ikke bare synden, men vækker også syndens magt (Rom 7,7-9), som et spark kan få en sovende hund til at knurre og bide. Loven bringer død og ikke liv, for den er et bogstav, der slår ihjel (2 Kor 3,6). Uden evangeliet kan loven kun give anledning til sorg, som

den gjorde det for den rige unge mand, der troede sig i stand til at holde loven (Matt 19,22).

Evangeliet er således på alle disse punkter helt forskelligt fra loven. Det er kun gennem troen, vi kan modtage evangeliets gaver; samtidig skaber evangeliet i sig selv tro (Rom 1,16. Ef 2,8-10). Evangeliet frembringer ikke en ængstet samvittighed og frygt for fordømmelse, som loven gør det. Evangeliet bringer derimod enhver anklagende stemme til tavshed med det stærke budskab om Kristi egen fred og glæde, som han vandt for os ved sit blod på korset. Evangeliet opstiller ingen krav til os om at gøre noget eller bidrage med noget. »Evangeliet kræver ikke af mennesket, at det skal levere noget godt: et godt hjerte, et mildt sind, forbedringer, gudfrygtighed eller kærlighed til Gud eller mennesker. Det udsteder ingen befalinger, men udvirker en forandring i mennesker. Det nedlægger Guds kærlighed i menneskets hjerte og sætter det derved i stand til at gøre gode gerninger. Det kræver ingenting, men giver alt. Burde det ikke få os til at springe af glæde?« (Walther, 16).

For det sjette er der forskel på, hvem loven og evangeliet taler til. »Loven skal prædikkes for trygge syndere og evangeliet for ængstede syndere« (Walther, 17). Den trygge synder er det menneske, som soler sig i sin selvretfærdighed. Den lutherske teolog Gerhard Forde beskriver den trygge synder som »forfalden til enten moralsk afstumpethed eller moralsk perfektion, enten til lovløshed eller til lovretfærdighed. Teologisk er der ingen forskel, eftersom båndet til Gud, giveneren, i begge tilfælde brydes.«⁴ Lever de umoralsk, vil trygge syndere undskylde eller bortrationalisere deres syndige adfærd. De vil, som det hedder i den konfessionelle bøn, leve, »som om Gud intet betød, og jeg betød allermest.«⁵ De vil mene, at deres krop og deres liv – og deres næstes ditto – eksisterer til deres fri afbenyttelse. Er de forfaldne til perfektion, vil trygge syndere, ligesom farisæerne i Jesu lignelse (Luk 18,9-14), stole på deres egen retfærdighed, deres selv-opblæste åndelighed. Når de

syndere, som hviler i deres egen retfærdighed, læser de ti bud, vil de - ligesom den rige unge mand i evangeliernes beretning - mene, at de har overholdt disse regler og fortjener Guds anerkendelse. For den, der bedrager sig selv på en af disse måder og er blind for Guds krav om fuldstændig retfærdighed, skal loven forkyndes i al sin strengthed, så den kan »flænge hver en hellig kåbe«.

Så er det noget ganske andet med den, som ligger knust under lovensammerslag og på ingen måde kan føle sig tryk i hverken lovløshed eller selvretfærdighed. Her er evangeliets ord det eneste, der kan bruges og skal forkyndes. Evangeliet er ikke en opskrift til selvforbedring. Det er det ord fra Gud, der forkynder tilgivelse for synder ved Jesu Kristi lidelse og død. Det handler udelukkende om Kristus, og hvad han har gjort for os. »Lov skal man kalde alt det, der handler om, hvad vi bør gøre. Evangelium, derimod, eller tro, har at gøre med ethvert lærepunkt eller ord fra Gud, som ikke kræver gerninger af os og ikke befaler os at udrette noget, men simpelthen beder os om at tage imod den gave, Gud rækker os: nådig tilgivelse af vores synder og evig salighed« (Walther, 19).

Når loven og evangeliet forplumres eller sammenblandes, fører det til fejlagtig forståelse og brug af Den hellige Skrift. Hvis du ikke på rette måde adskiller loven fra evangeliet, vil Bibelen forekomme dig fuld af selvmodsigelser. Det ene øjeblik fordømmer den, og det næste tilgiver den. Det ene sted tales der om, hvordan Gud vil lade sin vrede ramme synderne, og et andet sted tales der om Guds uudslukkelige kærlighed til hans fjender. Hele vejen gennem såvel Det gamle som Det nye Testamente vidner Skrifterne om både Guds vrede og Guds nåde. Bibelen viser os en Gud, som dræber, og som levendegør, og han gør det gennem to forskellige ord. Med lovens ord forkynder han død over synderen. Kun gennem evangeliets ord bringes de åndeligt døde til live ved Jesus Kristus. I modsætning til loven taler evangeliet om Kristi egen retfærdighed, der ikke er vores fortjeneste, men

hans betingelsesløse gave, som modtages ved troen. Som det formuleres i Konkordieformlen:

Så som forskellen imellem loven og evangeliet er et særdeles herligt lys, som tjener til, at Guds ord vorder rettelig delt og de hellige profeters og apostles skrifter rigtig forklarede og forståede, så må man med særdeles flid holde fast ved samme, for at ikke disse to lærdomme skulle blive sammenblandede med hinanden eller af evangeliet gjort en lov, hvorved Kristi fortjeneste fordunkles og de bedrøvede samvittigheder miste sin trøst, den de ellers have i det hellige evangelium, når det prædikes purt og rent, og hvorved de i deres største anfægtelser kunne holde sig oppe lige over for lovens rædsler.⁶

Uden denne skelnen formørkes Skriftens lys, og vi lades i tvivl om Guds nåde mod os syndere.

Loven åbenbarer os vores egen tilstand, og den er ikke god. Den afslører vores synd og stiller os døden i udsigt. Evangeliet, derimod, viser os Guds rene nåde og gunst i Jesus Kristus. Det viser os en Gud, som ikke er imod os, men for os – selv til døden på et kors.

Til overvejelse og diskussion

1. Læs Rom 3,19-28. Hvad siger Paulus os her om lovens rækkevidde og formål? Hvad siger han om evangeliets rækkevidde og formål?
2. Hvordan blev loven åbenbaret? Hvor åbenbares evangeliet?
3. Hvordan er lov og evangelium forskellige, både hvad indhold og virkning angår?

4. Her i de første år af det enogtyvende århundrede er tolerance blevet den største og måske eneste dyd. Hvordan kan en ukritisk tolerance forplumre talen om lov og evangelium?
5. Læs Matt 19,16-22. Hvordan havde den rige unge mand misbrugt loven? Hvad var hans problem: lovløshed eller lovtræddom? Hvordan brugte Jesus loven til at udstille mandens syndighed?
6. Læs 2 Tim 2,15. Hvordan misforstår man Bibelen, hvis man ikke skelner mellem lov og evangelium? Find nutidige eksempler på fejlagtige udlægninger af Bibelen, hvor der ikke skelnes mellem lov og evangelium.
7. Overvej disse ord fra Konkordieformlen: »Thi da den blotte prædiken af loven, uden Kristus, enten frembringer formastelige mennesker, som indbilde sig, at de kunne opfylde loven ved udvortes gerninger, eller ganske og aldeles driver til fortvivelse, så tager Kristus loven i sine hænder og udlægger den åndelig (Matt 5,21ff. Rom 7,14 og 1,18) og åbenbarer således sin vrede fra himmelen over alle syndere, hvor stor den er« (Konkordiebogen, s. 440 [»Konkordieformlen: Grundig forklaring, V«]). Læs Matt 5,21-48 og Rom 7,6-24. Hvad fortæller disse skriftsteder os om lovens rækkevidde og magt?

Noter

1. James Arne Nestigen: »Distinguishing Law and Gospel: A Functional View« *Concordia Journal* 22 (januar 1996), s. 27.
2. Luther's Works (Concordia Publishing House og Fortress Press, 1955-86), bd. 31, s. 231.
3. *Lutheran Worship* 355:2-3.
4. Gerhard Forde: *On Being a Theologian of the Cross* (Grand Rapids: Eerdmans, 1997), s. 27.
5. *Lutheran Worship*, s. 310.
6. Konkordiebogen (Christiania: Jacob Dybwad, 1882), s. 439 (»Konkordieformlen: Grundig forklaring V«).